

Reablement in de praktijk: belangrijkste lessen

Lessen uit een domein overstijgende samenwerking
in gemeente Buren

Reablement helpt inwoners om (weer) zoveel mogelijk zelf regie te nemen over hun dagelijks leven. Dit vraagt om een andere manier van kijken en werken, waarin zorg, welzijn en gemeente samen optrekken. Binnen dit project hebben we samen verkend wat Reablement betekent in onze praktijk, hoe we het kunnen toepassen en wat nodig is om het te borgen.

In deze publicatie delen we onze ervaringen en lessen. We doen dit aan de hand van drie fasen: verkennen, reablement in de praktijk en borgen. Per fase beschrijven we wat in het algemeen belangrijk is én wat wij in de praktijk hebben geleerd. Daarmee bieden we handvatten en herkenning voor anderen die met Reablement aan de slag willen.

Samenwerken

Reablement vraagt om samenwerking tussen verschillende domeinen, zoals zorg, welzijn en gemeente. In de verkennende fase is het belangrijk om tijd te investeren in het leren kennen van elkaars werkwijzen, rollen en perspectieven. Regelmatig contact helpt om wederzijds begrip en vertrouwen op te bouwen.

Onze ervaring

We werkten samen met zorg, welzijn, gemeente en een externe projectleider. In het begin hadden we weinig zicht op waar de ander mee bezig was. Tegelijk was er veel enthousiasme om samen op te trekken. Door elkaar regelmatig te ontmoeten en in gesprek te blijven, groeide het onderlinge begrip. Dat bleek een belangrijke basis voor verdere samenwerking.

Gezamenlijk doel

Een gedeeld doel vormt de basis voor succesvolle samenwerking in reablement. Dit vraagt om expliciet maken van verwachtingen en het samen verkennen van wat reablement betekent voor alle betrokken partijen. Verschillende perspectieven mogen er zijn, maar moeten uiteindelijk samenkomen in een gezamenlijke richting.

Onze ervaring

Binnen de samenwerking bleken er verschillende beelden en vertrekpunten te zijn. We hebben meerdere sessies georganiseerd om met elkaar te verkennen wat we willen bereiken. Door dit proces hebben we gezamenlijke doelen geformuleerd die voor alle partijen passend en herkenbaar zijn. Dit gaf richting en houvast in het vervolg.

Inrichten van structuur

Een duidelijke projectstructuur helpt om samenwerking en voortgang te ondersteunen. Heldere verwachtingen, rollen en overlegstructuren zorgen voor overzicht en voorkomen onduidelijkheid. Het kan helpend zijn om te werken met verschillende niveaus, zoals een projectgroep voor sturing en een werkgroep voor uitvoering.

Onze ervaring

Aan de start hebben we expliciet verwachtingen naar elkaar uitgesproken. We kozen ervoor om te werken met zowel een projectgroep als een werkgroep. Deze structuur gaf duidelijkheid in rollen en verantwoordelijkheden. Tegelijk merkten we dat het belangrijk blijft om scherp te houden wie waarover gaat en hoe de groepen elkaar goed blijven vinden.

Training

Training helpt professionals om het gedachtegoed van Reablement eigen te maken. Daarbij is het belangrijk om niet alleen kennis over te dragen, maar ook aandacht te hebben voor houding en gedrag. Herhaling en oefening in de praktijk zijn essentieel om het geleerde daadwerkelijk toe te passen.

Onze ervaring

Alle leden van de projectgroep, werkgroep en vrijwilligers zijn getraind in het gedachtegoed van reablement. Deze training was eenmalig. In de praktijk merkten we dat dit niet voldoende is om het echt eigen te maken. Voor een volgende keer zouden we meer inzetten op herhaling en begeleiding in de praktijk.

Werkwijze

Een duidelijke en herkenbare werkwijze ondersteunt professionals om volgens reablement te werken. Het helpt om structuur te geven aan het proces van intake, doelen stellen, begeleiden en evalueren.

Onze ervaring

We werkten met een vaste opbouw: een eerste gesprek in duo, een vragenlijst gebaseerd op positieve gezondheid, samen doelen formuleren met de inwoner, gevolgd door een traject van acht weken en een evaluatie. In de praktijk bleek deze structuur regelmatig niet haalbaar.

Samenwerken

In de uitvoeringsfase verschuift de samenwerking van strategisch naar praktisch niveau. Juist op de werkvloer is het belangrijk dat professionals elkaar weten te vinden en benutten wat ieder inbrengt.

Onze ervaring

Waar het contact in de verkennende fase vooral op strategisch niveau lag, werkten in deze fase juist professionals op de werkvloer samen. Collega's van verschillende organisaties leerden elkaar kennen en vonden elkaar in oplossingen voor inwoners. Dit versterkte de samenwerking in de praktijk.

Communicatie

Duidelijke en begrijpelijke communicatie is belangrijk, zowel richting professionals als inwoners. Taalgebruik en communicatiemiddelen moeten aansluiten bij de doelgroep en de praktijk.

Onze ervaring

We merkten dat de term 'reablement' te abstract is voor inwoners. Daarom kozen we voor de term 'langer zelfstandig', die beter begrepen wordt. Intern communiceerden we via Teams, maar dat werkte niet voor iedereen, omdat niet alle betrokkenen er dagelijks mee werken. Dit vraagt om aanvullende manieren van communiceren.

Ondersteuningsvragen

Reablement richt zich op het versterken van eigen regie, vaak in een preventieve context. Dit vraagt om het herkennen en verhelderen van ondersteuningsvragen, ook wanneer deze niet direct zichtbaar zijn.

Onze ervaring

We richtten ons vooral op preventieve vragen, niet direct zorggerelateerd. Deze zijn lastig te vinden, omdat mensen vaak denken dat ze het zelf nog wel kunnen. In gesprekken bleek regelmatig dat er een vraag achter de vraag zit. Het vraagt tijd en vaardigheid om deze boven tafel te krijgen.

Werkgroep

Een werkgroep biedt ruimte voor kennisdeling, intervisie en het doorontwikkelen van de werkwijze. De samenstelling en omvang van de groep hebben invloed op de effectiviteit.

Onze ervaring

De werkgroep kwam samen voor kennisdeling, het uitwisselen van ervaringen en intervisie. In het begin waren er nog weinig trajecten, waardoor intervisie beperkt was. De groep was groot en wisselend van samenstelling, wat het lastiger maakte om continuïteit te houden. Na een jaar zijn we gaan werken met één of twee leden per organisatie, die een ambassadeursrol kregen. Dit werkte duidelijk beter.

Projectgroep

De projectgroep zorgt voor coördinatie en randvoorwaarden. Heldere verwachtingen richting andere betrokkenen en continuïteit in de samenstelling zijn belangrijk voor een goed verloop.

Onze ervaring

De projectgroep wist elkaar snel te vinden en was vooral bezig met coördinatie en het organiseren van randvoorwaarden binnen de eigen organisaties. Tegelijk waren verwachtingen richting de werkgroep niet altijd duidelijk. Daarnaast vroeg een wisseling in de samenstelling om opnieuw investeren in de samenwerking, in plaats van direct door te gaan met de inhoud.

Vragenlijst

Een vragenlijst kan helpen om veranderingen inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld door een begin- en eindsituatie te meten. Het is belangrijk dat deze praktisch toepasbaar is in de dagelijkse praktijk.

Onze ervaring

We gebruikten een vragenlijst op basis van positieve gezondheid om de situatie bij start en na acht weken in beeld te brengen. De werkgroep heeft deze ingekort, maar alsnog bleek de lijst te lang en werd deze weinig gebruikt. Inmiddels hebben we een kortere versie ontwikkeld, die beter aansluit bij de praktijk én bij beleid rondom positieve gezondheid.

Nieuwe collega's meenemen

Voor duurzame implementatie van reablement is het belangrijk dat nieuwe collega's goed worden meegenomen. Dit vraagt om een structurele onboarding, waarin het gedachtengoed en de werkwijze vanaf de start worden meegegeven. Alleen leren in de praktijk is vaak niet voldoende.

Onze ervaring

Er is nog geen duidelijke onboarding voor reablement. Nieuwe collega's leren het deels 'on the job' en kunnen aansluiten bij een training, maar dit blijkt onvoldoende om het echt eigen te maken. Hier ligt een duidelijke ontwikkelopgave om dit structureel beter te organiseren.

Van project naar structurele werkwijze

De overgang van project naar structurele werkwijze vraagt om inbedding in bestaande processen, rollen en samenwerking. Het helpt om aan te sluiten bij verwante initiatieven en om eigenaarschap en financiering goed te organiseren.

Onze ervaring

Reablement wordt nog vaak gezien als iets extra's, terwijl er veel overlap is met andere initiatieven zoals welzijn op recept, valpreventie en activiteiten in de wijk. Daarom verbreden we de insteek naar 'langer zelfstandig', zodat verbinding ontstaat tussen deze onderdelen. De werkgroep en projectgroep blijven bestaan, maar met een bredere agenda.

Daarnaast helpt een nieuwe medewerker bij de gemeente om de verbinding te leggen tussen toegang en Wmo. Tegelijk blijft financiering een uitdaging: de rol van projectleider was waardevol, maar valt weg na afloop van de ZonMw-subsidie. Dit vraagt om nieuwe manieren om de voortgang en samenhang te borgen.

